

EU:s utrikespolitik, en grekisk tragedi i

| av Thomas Allvin

Det börjar likna en av antikens tragedier. För andra gången har EU:s utrikespolitik smulats sönder i Greklands händer, trots alla goda föresatser. Vilar det en förbannelse över det grekiska ordförandeskapet?

DET ÄR DEN 18 APRIL 1994. Första akten. EU har bara haft en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik (GUSP) i lite drygt 5 månader. Någon smekmånad har man dock inte fått, istället föddes GUSP under den värsta utrikespolitiska kris som Europa skådat på decennier: Jugoslaviens sönderfall. En gemensam EU-plan, lanserad samtidigt med GUSP, har fallerat liksom otaliga tidigare initiativ. Den transatlantiska klyftan har stor skuld till de ständiga haverierna. De flesta är eniga om att det internationella samfundet måste tala med en röst om krisen ska kunna lösas.

Med Grekland som ordförande enas EU:s utrikesministrar denna april dag om ett uttalande som manar till ökad diplomatisk aktivitet mellan FN, EU, USA och Ryssland för att nå en gemensam ståndpunkt. Ett vagt uttalande, men dagen därpå skulle allt konkretiseras på ett oväntat sätt. EU:s representant i Jugoslavien, Lord Owen, tar uttalandet till intäkt för att etablera en kontaktgrupp mellan Frankrike, Ryssland, Storbritannien, Tyskland och USA. Från denna dag är det kontaktgruppen som tar initiativen till nya lösningar, inte FN, EU eller någon annan organisation.

Ordförandelandet Grekland är informerat men inte konsulterat. Flera EU-länder protesterar eftersom de känner sig förbigångna, men för döva öron. Kontaktgruppen är till viss del ett beställningsjobb av USA som tyck-

er att det är alldeles för besvärligt att jobba med hela EU-kretsen, och då inte minst med ordförandelandet Grekland som står långt ifrån USA:s egna ståndpunkter. Därför måste EU ställas åt sidan. Frankrike och Storbritannien, lättsmickrade som de forna stormakter de är, spelar gärna med liksom Tyskland som vädrar morgonluft efter 50 år i skuggan. När det grekiska ordförandeskapet lite senare talar inför Europaparlamentet nämns

Jugoslavien nästan inte alls. Frågan har nu i princip försvunnit från EU:s agenda.

KNAPPT NIO ÅR SENARE.
ANDRA AKTEN.

Med Grekland som ordförande enas EU:s utrikesministrar den 27 januari 2003 om ett uttalande där man dels välkomnar vapeninspektörernas avsikt att fortsätta inspektionerna i Irak, dels understryker att ansvaret för att hantera frågan ligger hos FN:s säkerhetsråd. Ett inte fullt så vagt uttalande, men vad hjälper väl det? Tre dagar senare skriver statsministrarna i fem EU-länder en

debattartikel där man betonar enigheten med USA och manar säkerhetsrådet att ta sitt ansvar (annars...). Ordförandelandet Grekland som ska företräda EU utåt har inte konsulterats. Vissa EU-länder protesterar, eftersom de känner sig förbigångna, medan andra försöker tona ned saken. Dagen efter sitter EU:s utrikespolitiska representant Javier Solana och vrider sig som en mask i ett samtal med BBC:s intervjuproffs Tim Sebastian. Solana

”Medlemsländerna ska
'avstå från varje handling
som strider mot unionens
intressen eller kan minska
dess effektivitet som en
sammanhållande kraft i
de internationella
relationerna.”

två akter

är nu en representant för något som inte längre finns, EU:s utrikespolitik, och försöker avvärja Sebastians giftgadd med en smet av diplomatiska ordvändningar. Han försöker hävda att EU visst har en gemensam utrikespolitisk linje, vilket är en förutsättning för hans existens. Det är ett omöjligt uppdrag, dömt att misslyckas och plågsamt att se. Under dagarna som kommer vidgas klyftan mellan EU-länderna ytterligare, och den nya linje som snickras ihop under toppmötet ett par veckor senare är föga mer än ett försök att skylla den med ett tjugigt skynke. Under alla omständigheter har EU försuttit sina chanser att spela en betydelsefull roll i Irak-frågan.

Mellan dessa två tillfällen har mycket hänt som ingett hopp för de som vill se EU som en internationell aktör. Det verkade som om Bosnien blivit en tankeställare för EU-länderna och att man nu på allvar tänkte ta itu med det europeiska utrikespolitiska projektet. Så sent som vid årsskiftet kom ett stort genombrott för EU:s säkerhets- och försvarspolitik. EU skulle äntligen kunna använda sin nya militära insatsförmåga efter ett avtal med Nato. Solana gick på små moln och började planera för större och större fredbevarande operationer på Balkan. Men mycket vill ha mer: ordförandelandet Grekland drabbades av hybris och försökte ena EU-länderna kring dagens hetaste utrikespolitiska fråga: Irak. Den som försöker lura gudarna får snart veta sin plats.

”Ordförandelandet Grekland är informerat men inte konsulterat.”

Greklands öde är att hjälplöst se EU-skutan förlisa under sitt vaktpass.

Händelsen visar att EU trots alla storslagna visioner och alla år av arbete med att bygga upp en gemensam utrikespolitik bara klarar av att enas i okontroversiella frågor. EU tycker det är bra med fredstrupp i Makedonien och dåligt med kärnvapen i Nordkorea. Så fort det börjar blåsa hårdare vindar än så rämman EU-bygget, i

synnerhet när det gäller en fråga där såväl USA som folkopinionen är engagerad. De EU-länder som varit stormakter, och de som skulle vilja vara det, reagerar med ryggmärgen och agerar enligt vad de anser vara sitt eget nationella

intresse. Då väger EU-fördragets skrivning om att medlemsländerna ska ”avstå från varje handling som strider mot unionens intressen eller kan minska dess effektivitet som en sammanhållande kraft i de internationella relationerna” mycket lätt. Det är trist, men inte så förvånande. Sannolikt kommer EU-länderna att låtsas som om ingenting hänt när Irak-frågan väl är avförd från dagordningen, och fortsätta i samma hjulspår som tidigare.

Vi kan väl bara hoppas att EU:s rullande ordförandeskap hinner avskaffas innan det är Greklands tur nästa gång.

Thomas Allvin (thomas.allvin@swipnet.se) är pol mag i europeisk politik.